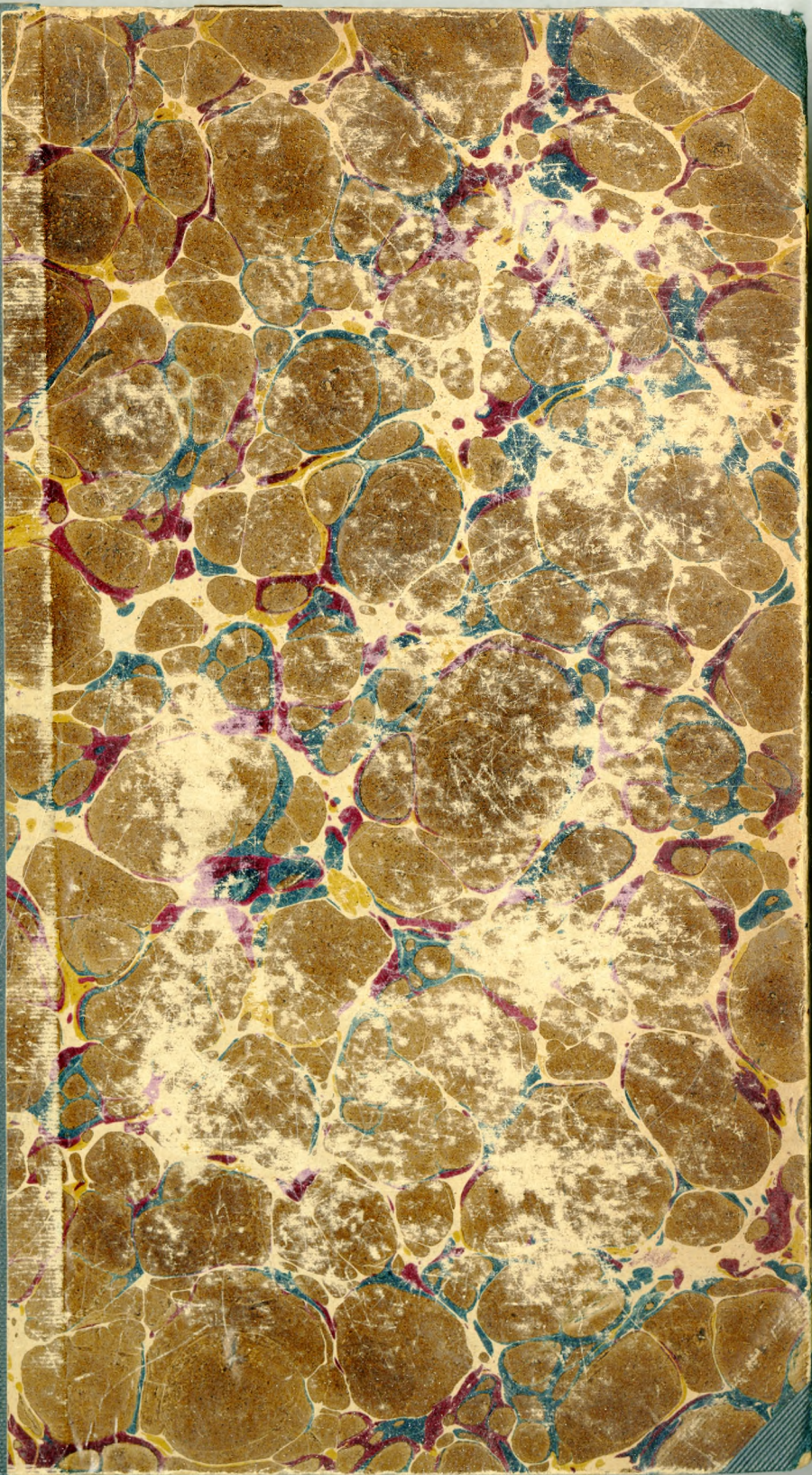

Politikai
röpiratok.

206.

1976 IIII

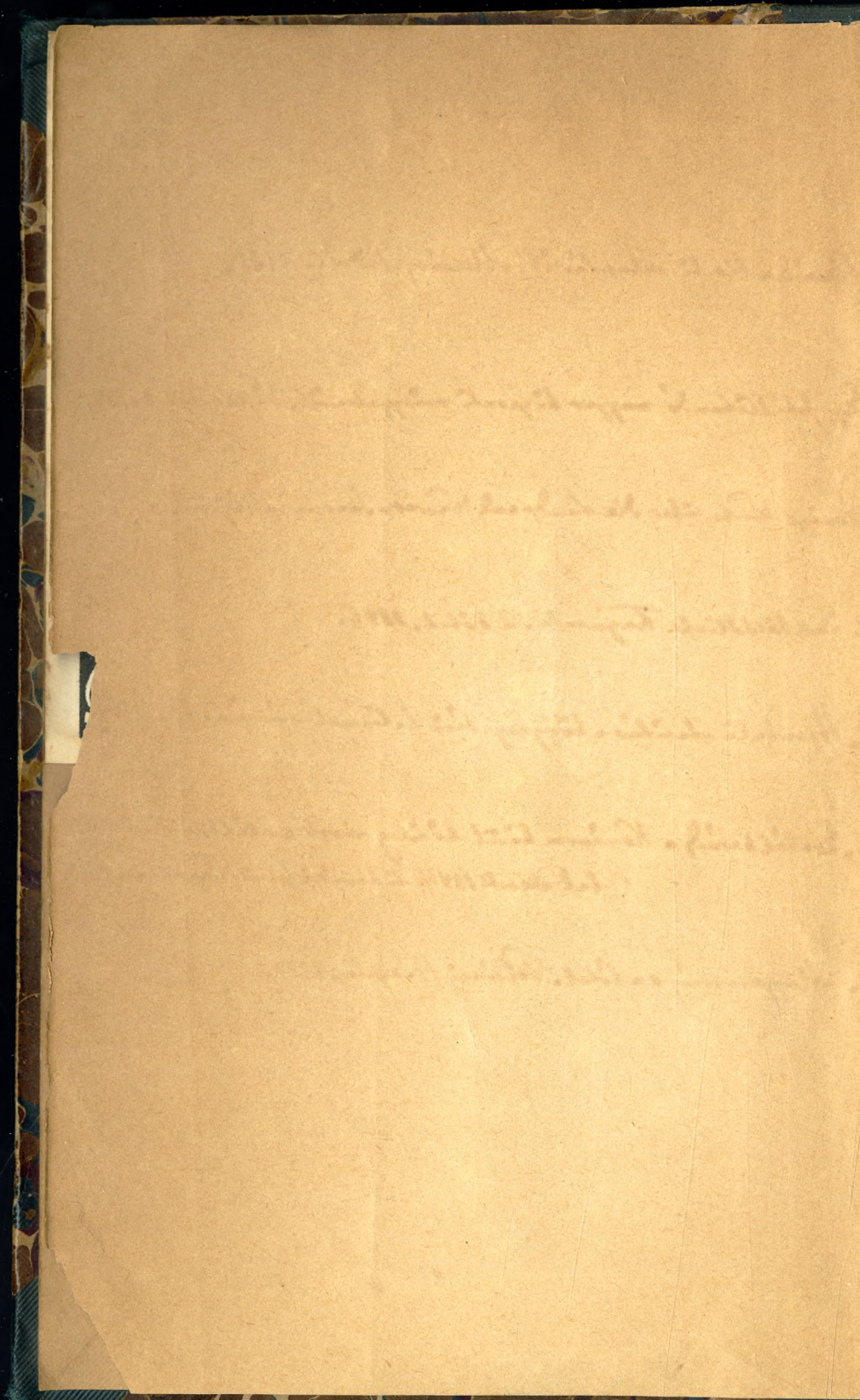
1994 A small decorative stamp or mark consisting of several horizontal lines and a central symbol.

1999 -07- 07

- 1.) 001 0006 936 166
- 2.) 001 0006 936 173
- 3.) 001 0006 936 180
- 4.) 001 0006 936 194
- 5.) 001 0006 936 203
- 6.) 001 0006 936 210
- 7.) 001 0006 936 227

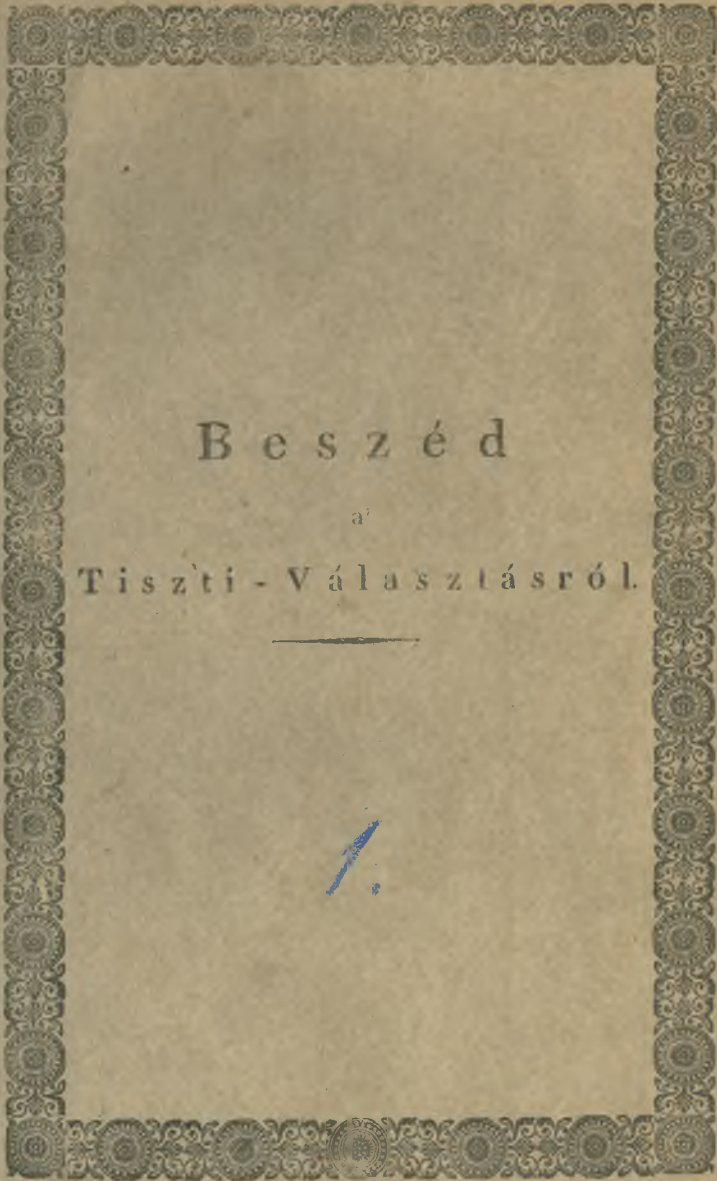
1928 — 1934

1. Beszéd a tiéti vilaschivól. Mocsány Andrá. 1825.
2. Egy felállítandó magyar központi müegyetemról. Vallas statal. 1841.
3. Einige Worte über die Land- und Wasser-Strassen in Ungarn. Q. P. L.
1843.
4. Geschichtliche Fragmente. 2 kötet. 1846.
5. Hivataltal utasítás a közigergataái hatóályal számára. Bach. 18.
6. Emlékbeszéd a Komárom körül hősiég viótt csapatában síró katal.
tal elesett 1848/9-ki honvidel felett. Vaj. Sátor. 1878.
7. Magyarország sa kötet. Pellicci H. Szula. 1882.

Small white label or piece of tape on the left edge of the cover, possibly containing a number or title fragment.

206
1928

B e s z é d

a'

Tiszti - Választásról.

Julij Károlyi

Beszéd

a'

Tiszti-Választásról.

B o c s á r i

M o c s á r y A n d r á s ,

Több Tek. Ns. Vármegyék' Tábla Birája

á l t a l .

Költ Szemerén, Sz. György Havának 15-dik napján
1825-dik esztendőben.

P e s t e n ,

Füskúti Landerer Lajos' betűivel.

1825.

bib200566117

DE BALLAGI GÉZA.

Fényt bírni 's azt megérdemelni dísz;
Nem bírni 's érdemelni nem kevésbb dísz:
De bírni, 's meg nem érdemelni szenny.

Kazinczy

A' választandó Tisztviselő-
re nézve különösen három
tárgy az, a' mely meg ki-
vántatik :

1-ször. *Hogy jó birtokos Nemes,*

2-szor. *Hogy részre hajlás nélkül való, az az
Igazság szerető légyen, és*

3-szor. *Hogy minden vallásbeli külömbség nél-
kül választassék.*

Ezen három Tárgyak között az Igaz-
ság' szeretete, mint Erköltsi fő-tulaj-
donság első helyet érdemel: mert az
Igazság az, melly minden Virtusnak
kutfetje. Az Igazság az, melly e' föl-
det lakhatóvá, 's az embert ember-
ré teszi; az Északi pólus' lakosságát a'
Délivel öszve köti. Az Igazság' szere-

tete teszi boldogokká a' Familiákat 's Országokat. Egy szóval, az Igazság az, mellyrül Törvény Tüdóink is azt mondják, „Légyen Igazság, vesszen el a' Világ.“ — De bizonyítja az Igazságnak jól-tévő erejét a' Historia-is, a' midőn tudunkra adja, hogy Athene' városa, Aristidesnek igazság szerető 's részre-hajlás nélkül való vezérlése alatt, olly boldog volt, hogy Itélő-székei is bészárattattak. Hát a' soha el nem felejthető Areopagust ne említsem é? mellynek egyenes itélettételeiből nyött érdemei, Athen' ditsőségét is felül haladták.

Feljebb említettem, hogy az Igazság a' többi virtusoknak kútfeje; e' szerént magába foglalja azt is, hogy az igazság-szerető jó erköltsű, jó Characterű, 's tett fogadásának, szavának meg-tartója légyen: mert a' jó erkölts olly elkerülhetetlen tulaj-

donsága egy Polgárnak, 's olly erős fundamentoma a' társaságos életnek „hogy ha az Erköltés megvesz, Róma le dül 's rabigába görbed“ a' mint mondja Hazánk' egygyik Borostyánossa a' Magyarokhozintézet Ódájában. Továbbá az egyenes Characteret, szava megtartást, 's igazmondást, mennyire betsülte a' görög Nemzet egygyes Polgáraiban, meg tetzik tsak abbul is, a' midön tudniillik Xenocrates Philosophus, bizonyos dologban mint Tanú a' Birák előtt megjelenvén, az Oltár eleibe állott, hogy tett vallását esküvéssel meg erősítse; a' Birák elpirultak, 's egyenlő-akarattal ellene állottak Xenocrates' hitéletelének. Mely ditső Nemzet, melly az igazérem' meg ösmérésének olly magos gráditsára léphetett! melly boldog Polgár, a' ki az ollyan Nemzetnek tagja lehetett. Világosan kitetzik az előre-botsájtattakból, hogy

nem lehet az Erős, a' ki az Igazságot nem szereti a' gyenge pedig soha el nem érheti azokat a' szép tulajdonságokat, melyeket Horátz kíván az igazságos Férfitől. A' Gyenge álhatatlan, Character nélkül-való, 's Fogadásait meg nem tartó. Hogy bizhatnánk tehát leg-drágább zálogát szabadságunknak, Törvényeinknek telyesedésbe való - vételét olyan gyengére, a' ki nem gondolván tett esküvésével, 's meg-felejtkezvén azokról a' szent kötelességekről, mellyekkel Hazájához mint Polgár, mint Szüle, mint Felebarát tartozik; igazságtalan 's álhatatlan volta egyedül képzett bóldogságának áldozni kívánván, Törvényeinknek meg-tapodásával Hazáját, 's maradékival együtt magát is, az ember-nemet meg-alatsonyító rab-szolgaság állapotjára kívánná juttatni. Nem szeretheti az olyan Fő Fejedelmét, nem védelmezheti az Hazájának

Törvényes rendtartásait; az ilyen háladatlan nem Magyar, 's ha Hazánk fia is, tsak arany-füst rajta a magyar név. — Tökéletesen megvagyok győződve, kedves Hazám fiai, hogy ilyen nagyon gyengét mi nem is választhatunk.

Elöl adtam eddig, hogy az Igazság' szeretete 's vele atyafiságos Virtusok, mely ditséretre méltó tulajdonságok egy Tisztviselőben: ha már most azt akarnám ki-világosítani, hogy az igazsággal ellenkező vétkek, mint p. o. a' Hazugság, mértékletlen élet, pazérlás, korhelység; millyen káros tulajdonságok legyenek a' köztársaságra nézve; ugy beszédemnek nem tudom mikor lenne vége. Következik tehát már most a'

Második Törvényes tulajdonság, t. i. hogy a' Tisztviselő Jó birtokos légyen. Jól tudták tiszteletre méltó

bóldogult Öseink ezen Törvény' hozatalakor, hogy a' szükség Törvényt ront. Nyilvánosság volt előttök, hogy az emberi természetnek megtagadása, az Ásiai sivatag pusztákon elősködött Anachorettek' s Asceták' elragadtatottképzletekben sem álhatott meg. Jól esmérvén az emberi-termetnek rugóját, az ön haszonkeresést, és ezen forrásból származott indulatokat, a' gyakori tapasztalásból megtanulták, hogy azok az indulatok csak akkor válhatnak az embernek 's a' köz Társaságnak hasznára, ha azok a' jó Törvények, példaadás' s nevelés által jó tzelra vezéreltettnek: ellenben pedig ugyan azokat az indulatokat, a' leg károsabb, 's veszedelmesebb tselekedetek követhetik, mert az indulatoknak helyes használása Virtus; vissza élése pedig vétek. Ezen közhasznú Törvénnyel tehát, eltiltván Öseink a' Megyebeli Hivata-

loknak viselésétül a' szegényebb sorsu Nemeseket, ugyan akkor az Önhazon keresésbül származható rosz indulatoknak kívántak zabolát tenni. De millyen igazság - ki szolgáltatást is várhatunk az ollyan Elöl-járótól, a' kinek sorsához illendő saját bírtoka nem lévén, egyedül Hivataljából kíván el élni? Az illyen hivatalját ugy nézi mint kereskedésbeli portékát: ki akarja belöle nyerni az Arendát, fáradozásainak bérét, mellyet kívánsi 's nagyra vágyó indulatjához képest, hol kissebb, hol nagyobb mértékben kíván kitsikarni a' hozzája folyamodoktól, a' kik nagy részben szegény adófizetők bül állanak. Hát ha még az ollyan Tisztviselőnek számos gyermekei is vannak? akkor valóságos tsapás, 's második Adó-fizetői teher hárámlik a' szegény panaszolkodókra. Az illyen Elöl-járók, vagyis inkább Birák adnak alkalmatosságot

Hazánk' Aezópjának azon elmés meséjére, mellyben köz-érdemet nyert talentomával tréfa-képében előladja, hogy egy tejes-fazeknak a' piaztzon lett feldöntése, a' perlekedőknek három Esztendők lefolyta után, egy Lóvá vált csikónak, és Tehénnek árrába került, hogy a' per-költséget kifizethessék. Nem igazság kiszolgáltatás az ilyen huza - vonás, hanem tsalás, és nagy meg sértése a' köz Jónak. Ne adjunk az ilyen, 's hasonló esetekre alkalmatosságot, ne tegyük ki a' kisirtetre a' külömben jó Characterű, szegényebb sorsú Hazánkfiát. Vagy ha azok közzül a' kik ne talán Hivatal által kivánnának Hazájok eránt háládatosok lenni, 's tsak leg-kevésbbé érzenék is magokba, hogy Characterek gyengesége miatt könnyen jégre eshetnek, vegyék fontolóra, hogy az a' kár, melyet magoknak 's a' köztársaságnak okoznának, következés nélkül nem marad-

hat, mert a' bűn büntetését, ha szinte sántán is, de bizonyosan megtalálja. — Nints a' hivatalokon miért olyan nagyon kapni: nem teszi az bódoggá azt, a' ki magával nem hordozza bódogságát; sőt ha gyenge lábbon állott a' földön, magassabramenvén, még hamaréb el-szédül. Azomba mindenek előtt tudva levő igazság az is, hogy a' Hely senkit Böltsé nem tesz, a' hoz képest akármely életmódját választja is magának az Igazságszerető ember, az köz-szeretetet fog maga után húzni mind addig, míg egyenes úton fog járni Helytartója.

De azt mondhatná valaki, hogy a' gazdagabb is meg kívánja a' maga jutalmát, mert az sem titkolhatja el az emberi szeretetet egyeránt bilyegző ön-haszon keresést? Ez igen igazságos észrevétel, kedves Hazám - fiai: mert a' gazdagabb is meg - kívánja

a' jutalmat, tsak hogy a' jutalom két-féle: egyik testi a' másik lelki vagy erkölcsi jutalom; az elsőbnek az erszényre, a' másodiknak pedig a' betsület-érzésre 's szívre van befolyása. Az a' kevés jutalom tehát, melyet a' szegény ember mindennapi élmétül elszakaszthat, nem tántorithat-meg egy nálánál sokkal birtokosabbat, de nem is teszi gazdagabbá; sokkal nagyobb jutalom ennél egy igazság-szerető, 's az ajándékokra nem szorúlt embernek egy háládatos köszönet, egy két örömkönytsepek, mellyeket az igazságnak egyenes kiszolgáltatása, serkeztettek-ki a' panaszolkodónak szívéből. Maradjunk Törvényeink' rendszabása mellett, mert ritka e' világon Aristides, ritka az a' szegényeb sorsu ember, a' ki olyan szegényen váljon meghivataljától, mint a' millyen volt felvállalásakor.

Következik harmadszor, hogy minden Vallásbeli külömbség nélkül választassanak a' Megyebeli Tisztviselők. Hálaadó öröm könnyekkel áztathatnók meg szabadságunk alkotóinak sirhalmait, ezen a' keresztény vallásnak sarkalatos Talp-kövén, Szeressed Felebarátodat mint önnön magadat, közbóldogságunkra alkotott Törvény tikkelyért. Ez az a' Törvény, mellynek erejével Krisztus Urunk még tsirájába Sz. vallásunknak meg kívánta követőitől, hogy a' nélkül, hogy embertársokat meg-kérdeznék, hogy Vischnu, Főé, vagy más Fetischnek követői legyenek é, avagy napnyugoton vagy napkeleten lakjanak-e, minden valásbeli külömbség nélkül mindenek eránt felebaráti szeretettel viseltessenek. Hát mi, kedves Hazámfiai, Atyámfiai 's Barátim, a' kik minnyájan a' szent Keresztyén vallásban születettünk, a'

kik mindnyájan egy Hazában lakván, mi tsak egy maroknyi a' Kereszténységül, mi vetnök e' meg, keresztény Vallásunk' ditsöült szerzőjének, köz hasznunkra, javunkra rendelt parantsolatját kivált akkor, a' midön a' köz' java forogván fel, Elöljárókat akarunk magunknak választani? Nem lehet azt öszve egyeztettni a' közönség' javával, hogy valamelly Nemes személy, a' nélkül hogy alkalmas, vagy nem alkalmas volta a' Hivatalra való nézve megvizgáltasson, tsak azért, hogy némelly Hit-ágazataiban való meggyöződése keresztény Felebarátjáétül egy kevésbé különbözik, a' Hivaltól elzárattasson.

Az illyen kérdésekről való versengésekbül származik a' közönséges kárvallás. Reá szoknak, vagy ha az igazat magyarosan ki kell mondani, némellyek reá is szoktak, hogy

tsupán előítéletből Felebarátjainak tselekedetét a' szerént jónak, vagy rosznak lenni itélik a' mint tudomásokra van, hogy ehez vagy amahoz a' valláshoz tartoznak; 's ehez képest még az ártatlan tsetsemőknek is egyikét a' másikánál bünösebbnek lenni vélik. Az illyen Tisztviselőnek, 's Birónak annyi féle a' Törvénykönyve, a' mennyi féle vallásbeli személyekkel van ügye. Minő igazság kiszolgáltatás ez!

Mely rettenetes meg-bántása ez a' köz-jónak! Millyen nagyon ellenkeznek az illyen vélekedések 's itéletek, szent Vallásunknak rendelkezéseivel, mellyek bennünket átallyába arra tanítanak, hogy igen szép az embernek Barátjaival is jól tenni, de sokkal Keresztényebb 's nemesebb ellenségeiből is jó Barátokat tudni magának szerezni. Végre is azt mondom tehát, kövessük Sz. vallá-

sunkon 's a' Természeten épült Törvényeinket, legyünk igazságosok, szeressük ember társainkat, felebarátinkat, mint önnön magunkat, minden vallásbeli külömbség nélkül; majd akkor mondhatjuk el, 's mondhatják mások is: „Hogy melly boldog az a' Haza, melly erős kösziklán áll az a' Megye, melyben a' részlet az egészszel, az Elöljárókat a' Néppel az Igazság, a' mindeneket lelkesítő szerelem tartja öszve-kapcsolva.

